

הלכה ז (בדפוס התלמוד: המשך הלכה ד)

משנה

השוקל על יד עני, על יד שכינו, על יד בן עירו – פטור. אם הלום – חייב. האחין השותפין שחייבין בקולבון פטורין ממעשר בהמה, ושחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקולבון. כמה הוא קולבון? – מעה כסף; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: חצי מעה.

תלמוד

ה"שוקל על ידי עני" כול'. – אמר רבי לעזר: °והן שחלקו גדיים כנגד תישיים

ב,י°

אור ל'שרים

מתנה, שפטור מן הקולבון. כמה הוא קולבון – שחייבים להוסיף? – מעה כסף – מטבע כסף קטן, ושיעורו אחד משנים עשר במחצית השקל; דברי רבי מאיר – לדעת רבי מאיר, חייבים להוסיף שיעור זה בשל הסיגים המעורבים במטבע, כדי שישקול מחצית השקל בכסף טהור. וחכמים אומרים: חצי מעה – והוא מה שנותנים לשולחני בשכרו.

לפי רבי אלעזר, שהעמיד את המשנה כרבי מאיר, רבי מאיר מחייב שני קולבונות וחכמים מחייבים קולבון אחד, כמו ששנו בתוספתא. אבל לפי רב, שהעמיד את המשנה כדברי הכל, רבי מאיר מחייב שלושה קולבונות וחכמים מחייבים שני קולבונות, שלא כמו ששנו בתוספתא.

☆☆☆

הלכה ז (בדפוס התלמוד: המשך הלכה ד)

משנה

השוקל על יד עני – בשביל עני, שנתן סלע, שהוא שקל של התורה, מחציתו בשביל עצמו ומחציתו בשביל עני בתורת מתנה, על יד שכינו – או בשביל שכנו, על יד בן עירו – או בשביל תושב עירו, – פטור – מן הקולבון, שמאחר שהוא נתן מתנה לא חייבו אותו חכמים להוסיף קולבון בעמלה בעד פריטת מטבעות. אם הלום – אבל אם נתן בשבילם בתורת הלוואה ולא בתורת מתנה, – חייב – בקולבון, כדין השוקל בשבילו ובשביל חברו (במשנה שבהלכה הקודמת. – במשנה זו מדובר בנותן מתנה. אבל המשנה הקודמת דיברה במי ששוקל בשביל חברו בממוץ של חברו. כשאדם שוקל בשביל אשתו או עבדו, אין הוא נתן בתורת מתנה, אלא הם כאילו שילמו שילמו מממונם, והשוקל רק מוסר את הממוץ).

האחין השותפין – האחים שהם גם שותפים בירושת אביהם, שחייבין בקולבון – כשחילקו האחים את הנכסים שירשו מאביהם וחזרו ונעשו שותפים בהם, שהם כשאר כל השותפים השוקלים כאחד, שחייבים בקולבון, פטורין ממעשר בהמה – פטורים מלעשר את הבהמות שירשו ואת הוולדות שנולדו להם מהבהמות שירשו, שהשותפות פוטרת ממעשר בהמה, ושחייבין במעשר בהמה – כשלא חילקו האחים את הנכסים שירשו מאביהם, שנחשבים הנכסים כאילו עדיין הם ברשות אביהם, והם חייבים לעשר את הבהמות שירשו ואת הוולדות שנולדו להם מהבהמות שירשו, פטורין מן הקולבון – כדין האב השוקל מנכסיו בשביל בניו בתורת

הפסקה "האחים השותפים" וכו' השנויה כאן שנויה גם במשנה חולין א, ז ובכורות ט, ג. הנוסח במשנה כאן בכתב יד אחד של המשנה: "האחים השותפים", ובשני כתבי יד של המשנה: "האחים והשותפים". והנוסח במשנה חולין ובכורות בכתבי היד של המשנה: "האחים השותפים".

בכל מקום שנמצא במשנה "האחים השותפים", יש ספרים שנוסחתם "השותפים" ויש ספרים שנוסחתם "השותפים". מתוך סוגיות הירושלמי והבבלי יוצא ודאי שאין אנו עוסקים כאן אלא באחים, והוי"ו אינה אלא וי"ו הפירוש (האחים שהם שותפים) ("מבוא לנוסח המשנה", עמודים 1097-1098).

אפשר שהמשנה שלפני התנאים שנתה: כמה הוא קולבון? – מעה לשקל. רבי מאיר פירש "שקל" – מחצית השקל, שכך היא נקראת בכל המסכת. וחכמים פירשו "שקל" – שקל הקודש, ולמחצית השקל מוסיף רק חצי מעה ("עיונים בספרות התלמוד", עמודים 70-71).

בתוספתא שקלים א, ח שנו: כמה הוא קולבון? – מעה כסף, אחד מעשרים וארבעה כסף לסלע (בסלע יש עשרים וארבע מעות כסף); דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: חצי מעה של ארבעה איסרות (במעה שיש בה ארבעה איסרים, ואינו נותן אלא שני איסרים).

☆☆☆

תלמוד

במשנה שנינו: "השוקל על ידי עני" כול'. "האחין השותפין" כול'.